Адыгэ макъ

№ 205 (20468)
2013-рэ илъэс
ГЪУБДЖ
ЧЪЭПЫОГЪУМ и 29-рэ

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

IофшIэнхэр зэрэлъыкIуатэхэрэм защигъэгъозагъ

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу ТхьакIущынэ Аслъан хьыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и ГъэIорышIапIэу республикэм щыIэм иадминистративнэ унакIэу ашIырэм тыгъуасэ щыIагъ. IофшIэнхэр зэрэлъыкIуатэхэрэм, непэрэ мафэхэм ехъулIэу зэшIуахын алъэкIыгъэм республикэм ипащэ защигъэгъозагъ, псэолъэшIхэм гущыIэгъу афэхъугъ.

Хьыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и ГъэIорышIапIэу АР-м щыIэм ипащэ ипшъэрылъхэр зыгъэцэкIэрэ Владимир Мигидюк къызэриIуагъэмкIэ, федеральнэ программэу «Хьыкум системэм хэхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэр» зыфиIорэм къыдыхэлъытагъэу ашIырэ унэр плIэу зэтетыщт, квадратнэ метрэ мини 3,5-рэ фэдиз илъыщт, зэкIэмкIи нэбгырэ 200-м ехъу чIэфэщт. Ащ пэIухьащт сомэ миллиони 120-р федеральнэ гупчэм къафитIупщыгъ. ПшъэдэкIыжьэу ыхьырэмкIэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зиIэ обществэу «Марк-Сервис» зыфиIорэм мы илъэсым псэуалъэм ишIын ригъэжьагъ. Гухэлъэу яIэр гъэцэкIагъэ зыхъукIэ, 2014-рэ илъэсым шэкIогъум и 1-м, хьыкум приставхэм я Мафэ ехъулIэу, административнэ унакIэр атынэу ары зэрэщыгугъыхэрэр.

КъэIогъэн фае, ГъэIорышIапIэм епхыгъэ отделхэм Iоф зыщашIэн алъэкIыщт ежь яунэхэр зэрямыIэхэм къыхэкIыкIэ ахэр бэджэндэу аштэнхэ фаеу мэхъу. Джы къулыкъушIэхэр зэхэубытагъэхэу зы чIыпIэ щыIэщтых, япшъэрылъхэр агъэцэкIэнхэмкIэ амалышIухэр aIэкIэлъыхэ хъущт.

Псэуалъэу ашIырэр АР-м и ЛIышъхьэ къыплъыхьагъ, ылъэгъугъэм осэшIу фишIыгъ.

— Мы аужырэ илъэсхэм Адыгеим псэолъэ пчъагъэ щытшIыгъ, джыри гухэлъэу тиIэр макIэп. Хьыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и ГъэIорышIапIэу республикэм щыIэм мыщ фэдэ унакIэ ышIын амал иIэным фэшI ыпэкIэ ащ ипэщэгъэ А. Ткаченкэм Iофышхо ышIагъ. Федеральнэ къулыкъухэм якъутамэхэр зычIэтыщтхэ административнэ унэхэр республикэм иIэнхэр пшъэрылъ шъхьаIэу зыфэдгъэуцужьыхэрэм ащыщ. ГущыIэм пае, Пенсиехэм кIэ фондым иотделхэр Адыгеим икъалэхэм ыкIи ирайонхэм къащызэIутхыгъэх. ШIокI зимыIэ медицинэ страхованием икъутамэу Адыгеим щыIэм иIофышIэхэр зычIэсыщтхэ унэм ишIын фэгъэхьыгъэ проектым игъэхьазырын джырэблагъэ тыухыщт. ЗэкIэ зыфатшIэрэр тицIыфхэр ары. Ахэр чыжьэу мыкIохэу ящыкIагъэр ядгъэгъотыныр, яфэIо-фашIэхэр зэшIотхынхэр — джары типшъэрылъ шъхьаIэр. Амалэу тиIэхэр дгъэфедэхэзэ, мыщ фэдэ псэуалъэхэр джыри нахьыбэ шIыгъэнхэм тынаIэ тедгъэтыщт, IэпыIэгъу зищыкIэгъэ къулыкъухэм тишIуагъэ ядгъэкIыщт, — къыIуагъ ТхьакIущынэ Аслъан ылъэгъугъэм зэфэхьысыжьхэр фишIызэ.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

ЯмэфэкI хагъэунэфыкIыгъ

Адыгеим игъогу хъызмэт зызэхащагъэр илъэс 75-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ мэфэкI зэхахьэу АР-м и Лъэпкъ театрэ щыкIуагъэм хэлэжьагъ Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу ТхьакIущынэ Аслъан.

Республикэм ипащэ Iофтхьабзэм пэублэ псалъэ къыщишIызэ мы лъэныкъом щылажьэхэрэм ямэфэкIыкIэ афэгушIуагъ, уахътэм къыгъэуцурэ пшъэрылъхэр щытхъу хэлъэу ахэм зэрагъэцакIэрэр къыIуагъ. Мы аужырэ илъэсищыр пштэмэ, республикэм игъогоу агъэцэкIэжьыгъэхэр фэдитIукIэ нахьыбэ зэрэхъугъэр игуапэу къыхигъэщыгъ.

— Тигъогухэм язытет нахьышIу шIыгъэным фэIорышIэрэ проектыбэ непэ Адыгеим щытэгъэцакIэ, ахэм ащыщ зекIоным епхыгъэ псэуалъэхэм якIолIэрэ гъогухэм язэтегъэпсыхьани. Мы лъэныкъом хэхъоныгъэхэр ышIынхэм тынаIэ тедгъэтызэ, аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ гъогухэр псэупIэхэм ятэщалIэх, ащкIэ пшъэрылъэу зыфэдгъэуцужьыхэрэр зэшIотэхых, — къыIуагъ ТхьакIущынэ Аслъан.

Непэрэ мафэхэм яхъулIэу Адыгеим игъогухэм ясеть километрэ мини 4,7-рэ мэхъу. Километрэ 206,6-м федеральнэ ыкIи километрэ 1384,9-м шъолъыр мэхьанэ яI. 2012-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу республикэм игъогухэм яфонд икIэрыкIэу агъэпсыжьыгъ, ащ ишIуагъэкIэ Iофхэм язытет бэкIэ нахьышIу хъугъэ. БлэкIыгъэ илъэсым гъогухэм ягъэцэкIэжьын ыкIи язэтегъэпсыхьан сомэ миллион 725,3-рэ Адыгеим щыпэIуагъэхьэгъагъэмэ, мыгъэ а пчъагъэр миллиардым кIэхьэ.

Федеральнэ программэу «Урысыем и Къыбл» зыфиIорэм къыдыхэлъытагъэу автомобиль гъогоу «Дахъо — Лэгъо-Накъэм» гъэцэкIэжьынхэр щэкIох, ащ епхыгъэу псыхъоу Шъхьагуащэ инэпкъхэр зэзыпхырэ лъэмыджыр ашIыгъах. Джащ фэдэу псыхъоу Псэкъупсэ телъ лъэмыджэу шапхъэхэм адимыштэжьыщтыгъэр икIэрыкIэу зэтырагъэпсыхьажьыгъ. ГъогушIхэм нэмыкI IофшIэнэу агъэцакIэрэр макIэп, тапэкIэ гухэлъэу яIэри бэ.

Мы мафэм зимэфэкI хэзыгъэунэфыкIырэ нэбгыри 3-мэ АР-м и ЛIышъхьэ иунашъокIэ «АР-м изаслуженнэ псэолъэшI» зыфиIорэ щытхъуцIэр афагъэшъошагъ. Ар къэзыушыхьатырэ бгъэхалъхьэхэр ТхьакIущынэ Аслъан зэхахьэм щаритыжьыгъэх.

Республикэм итворческэ купхэм къатыгъэ концертым къызэрэугъоигъэхэр ягуапэу еплъыгъэх.

(Тикорр.).

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэ и Указ

Щытхъуцlэу «Адыгэ Республикэм шIэныгъэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшху» зыфиIорэр А. Дз. Пэнэшъум фэгъэшъошэгъэным ехьылIагъ

Научнэ IофшIэным гъэхъагъэу щишIыгъэхэм ыкIи илъэсыбэ хъугъэу Iоф зэришIэрэм апае щытхъуцIэу **«Адыгэ Республикэм шIэныгъэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшху»** зыфиIорэр **Пэнэшъу Аскэрбый Дзэпщ ыкъом** — тарихъ шIэныгъэхэмкIэ докторым, профессорым, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо бюджет учреждениеу «Гуманитар ушэтынхэм апылъ Адыгэ республикэ институтэу Т.М. КIэращэм ыцIэкIэ щытыр» зыфиIорэм идиректор наукэмкIэ игуадзэ фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм
и ЛIышъхьэу
ТХЬАКIУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 24-рэ, 2013-рэ илъэс
N 138

Къушъхьэлъэ чӀыпӀэм лъэмыдж щашӀыгъ

Лэгъо–Накъэ екӀурэ гъогум изы Ӏахьэу агъэцэкӀэжьырэм тегъэпсыхьагъэу ашӀыгъэ лъэмыджым икъызэӀухын Мыекъопэ районым ит станицэу Дахъом пэмычыжьэу щыкӀуагъ.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпӀыл Мурат а Ӏофтхьабзэм хэлэжьагъ.

Ащ зэрэхигъэунэфыкӀыгъэмкӀэ, зекӀоным хэхьоныгъэ ышӀынымкӀэ мы лъэмыджым стратегическэ мэхьанэ иӀэу щыт.

— Адыгеим и ЛӀышъхьэу ТхьакӀущынэ Аслъан зекӀонымкӀэ проект инхэм язэшӀохын пае ищыкӀэгъэ псэуалъэхэр шӀыгъэнхэм ылъэныкъокӀэ пшъэрылъ гъэнэфагъэхэр къегъэуцух. Ащ фэдэ проектхэм язэшӀохынкӀэ зэкӀэ ищыкӀагъэр непэ щыӀ, — къыӀуагъ КъумпӀыл Мурат.

Гухэлъ гъэнэфагъэ зиӀэ федеральнэ программэу «Урысыем и Къыблэ» зыфиӀорэм тегъэпсыхьагъэу 2009-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу лъэмыджыр ашӀы. Ащ икӀыхьагъэ метри 160-м ехъу. Автомобиль гъогоу «Дахъо — Лэгъо-Накъ» зыфиӀорэм иапэрэ комплексэу километри 3,6-рэ хъурэм ар хэхьэ. 2014-рэ илъэсым гъогум а изы Ӏахь игъэцэкӀэжьын икӀоу аухынышъ, атынэу ары. Автомобиль гъогум хэхьэрэ ятӀонэрэ комплексэу километрэ 28,9-рэ хъурэм игъэцэкӀэжьын епхыгъэ проект-сметэ документациер аухэсыгъах.

А ӀофшӀэнхэр заухыхэкӀэ, къушъхьэлъэ чӀыпӀэм щынэгъончъэу щызекӀонхэмкӀэ ыкӀи республикэм игъэпсэфыпӀэ шӀолъыр ит псэуалъэхэм зекӀоныр зикӀасэхэр чэщи мафи анэсышъунхэмкӀэ шӀэпхъэ гъэнэфагъэхэм адиштэу а гъогур хъущт.

Анахь дэгъухэр къыхагъэщыгъэх

Адыгэ Республикэм ӀофшӀэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ и Министерствэ ипрограммэу «Адыгеим икӀэлэцӀыкӀухэр» зыфиӀорэм къыдыхэлъытэгъэ ятфэнэрэ республикэ зэнэкъокъоу зэхищагъэм икӀэуххэр зэфахьысыжьыгъэх. ЩыӀэныгъэм чӀыпӀэ къин ригъэуцогъэ сабыйхэм Ӏоф зэрадэпшӀэщт шӀыкӀэхэу зэтегъэуцожьыным тегъэпсыхьэгъэ проектхэмрэ программэхэмрэ ащ къырахьылӀагъэх.

Лъэныкъо зэфэшъхьафхэр къызэлъызыубытырэ программэ ыкӀи проекти 9 мы илъэсым зэнэкъокъум хэлажьэхэрэм къагъэлъэгъуагъ. ЗэгурыӀоныгъэ зэрымылъ унагъохэм Ӏоф адэшӀэгъэным, сэкъатныгъэ зиӀэ сабыйхэм ыкӀи унагъохэу ахэр зыщапӀухэрэм социальнэ ӀэпыӀэгъу афэхъугъэным, зи зылъымыплъэрэ зыныбжь имыкъугъэхэм бзэджэшӀагъэхэр зэрамыханхэм ахэр афэгъэхьыгъагъэх.

Зэнэкъокъум ӀофшӀэнэу къырахьылӀагъэхэм ахэплъагъэхэр ыкӀи анахь дэгъухэр къыхэзыгъэщыгъэхэр Адыгэ Республикэм ӀофшӀэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ иминистрэу Осмэн Альберт, ащ иапэрэ гуадзэу Евгений Ковалевыр, Адыгеим ибзылъфыгъэхэм я Союз итхьаматэу Светлана Дорошенкэр, Урысые кӀэлэцӀыкӀу фондым икъутамэу республикэм щыӀэм ипащэу Татьяна Гоголевар ыкӀи Адыгэ республикэ организациеу «ВОИ» зыфиӀорэм ипащэу Агъыржьэнэкъо Симхьан.

Зэнэкъокъум къырахьылӀагъэхэм ащыщэу ӀофшӀэницыр ары анахь дэгъоу къыхахыгъэр. Ахэр Красногвардейскэ районымкӀэ унагъом ыкӀи кӀэлэцӀыкӀухэм социальнэ ӀэпыӀэгъу ягъэгъотыгъэным фэӀорышӀэрэ гупчэу «Доверием» ипсихологэу Ольга Янбухтинам ипроектэу «Волшебный мольберт» зыфиӀорэр, республикэ социальнэ ӀыгъыпӀэу «Очагым» иӀофышӀэу Ольга Котляровам ипроектэу «Живая лоза» зыцӀэр ыкӀи социальнэ фэӀо-фашӀэхэр зыгъэцэкӀэрэ республикэ гупчэм иӀофышӀэу Хьабый Фаридэ ипроектэу «Клуб помощи семьям, воспитывающим детей-инвалидов» зыфиӀорэр.

ТекӀоныгъэ къыдэзыхыгъэхэм япроектхэр агъэцэкӀэнхэ амал яӀэным фэшӀ сомэ мин 22-рэ зырыз зэхэщакӀохэм афагъэшъошагъ.

(Тикорр).

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иящэкӀэнэрэ зэхэсыгъо 2013-рэ илъэсым чъэпыогъум и 30-м зэӀугъэкӀэ.

Ӏофыгъоу зытегущыӀэщтхэм мы къыкӀэлъыкӀохэрэр ахагъэхьагъэх: законопроектэу «Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм имуниципальнэ образование хэдзынхэмкӀэ икомиссие ехьылӀагъ» зыфиӀорэм ия 3-рэ статья зэхъокӀыныгъэхэр фэшӀыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфиӀорэм ятӀонэрэу хэплъэгъэныр; законопроектхэу «Адыгэ Республикэм 2014-рэ илъэсымкӀэ пенсионерыр зэрыпсэун ылъэкӀыщт анахь ахъщэ макӀэм игъэнэфэн ехьылӀагъ», «Адыгэ Республикэм лъэныкъо зэфэшъхьафхэмкӀэ электроннэ картэхэр къыщыдэгъэкӀыгъэнхэмкӀэ, аӀэкӀэгъэхьэгъэнхэмкӀэ ыкӀи ахэмкӀэ фэӀо-фашӀэхэр гъэцэкӀэгъэнхэмкӀэ ӀофшӀэным изэхэщэн епхыгъэ Ӏофыгъо заулэхэм афэгъэхьыгъ», Адыгэ Республикэм и Законхэу «Адыгэ Республикэм изэгъэшӀукъэ хьыкумышӀхэм яхьылӀагъ», «Адыгэ Республикэм и УплъэкӀу-лъытэкӀо палатэ ехьылӀагъ», «Къэлэгъэпсын Ӏофым ехьылӀагъ», «Адыгэ Республикэм шӀокӀ зимыӀэ медицинэ страхованиемкӀэ ичӀыпӀэ Фонд 2013 — 2015-рэ илъэсхэмкӀэ ибюджет ехьылӀагъ», «Адыгэ Республикэм ихьыкумышӀхэм яквалификационнэ коллегие общественностым илыкӀохэр хэгъэхьэгъэнхэм ехьылӀагъ», «Этил спиртыр, шъон пытэхэр къызэрэдагъэкӀыхэрэм ыкӀи ахэр зэрагъэфедэхэрэм къыкӀегъэчыгъэным япхыгъэ Ӏофыгъо заулэхэм ягъэтэрэзын ехьылӀагъ» зыфиӀохэрэм зэхъокӀыныгъэхэр афэшӀыгъэнхэр ыкӀи нэмыкӀ Ӏофыгъохэр.

Жуковскэм иурам тет унэу N 22-м и Залышхоу зэхэсыгъохэр зыщыкӀохэрэм сыхьатыр 11.00-м ӀофшӀэныр щаублэщт.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Бжыхьасэхэр апхъых

Юныгъом и 24-м къыщегъэжьагъэу Адыгеим ичӀыгулэжьхэм бжыхьэсэ чылапхъэхэр апхъынхэу аублагъ. ПэшӀорыгъэшъэу зэрагъэнэфагъэмкӀэ, мыбжыхьэ тиреспубликэ гектар мини 102,8-рэ зыщалъхьанэу ары. Ащ щыщэу коцым рагъэубытыщтыр гектар мин 86,4-рэ, хьэм — мин 15,7-рэ.

Адыгэ Республикэм мэкъу-мэщымкӀэ и Министерствэ тызэрэщигъэгъозагъэмкӀэ, гъэмэфэ огъум ыуж къыкӀэлъыкӀогъэ бжыхьэ ощх зэпымыухэм къахэкӀыкӀэ чӀыгулэжьхэр чӀыпӀэ къин ифагъэх. Ом изытет гумэкӀыгъоу къызыдихьыгъэхэр дэгъэзыжьыгъэнхэм фэшӀ мэфэ ошӀухэр къызыфагъэфедэхэзэ, амалэу яӀэмкӀэ чэщи мафи Ӏоф ашӀэ.

— Уахътэу аӀэкӀэкӀыгъэр къыдалъытэзэ губгъо ӀофшӀэнхэр зэрифэшъуашэу, зэпыу ямыӀэу мы мэфэ ошӀухэм зызэшӀуамыхьыхэкӀэ, игъо ифэщтхэп, — къыхигъэщыгъ АР-м мэкъу-мэщымкӀэ и Министерствэ къэкӀыхэрэмкӀэ иотдел ипащэу Абрэдж Эммэ.

Джащ фэдэу гъэтхасэхэм яӀухыжьыни, жъон ӀофшӀэнхэри, былымхэм яӀус игъэхьазырыни чанэу чӀыгулэжьхэр ыуж итых. Рапсым ипхъын аухыгъах. Ащ ичылапхъэ гектар мини 5,9-м рагъэкӀугъ.

(Тикорр.).

Зылъыхъуащтыгъэхэ нэбгырихыр къаубытыгъ

АР-м хэгъэгу кӀоцӀ ӀофхэмкӀэ и Министерствэ икъулыкъушӀэхэм мы мафэхэм Ӏофтхьабзэу «Лъыхъон» зыфиӀорэр зэхащагъ. Хэбзэгъэуцугъэу щыӀэр зыукъогъэ бзэджашӀэхэм ыкӀи зыдэщыӀэр амышӀэрэ цӀыфхэм якъэгъотын ары пшъэрылъ шъхьаӀэу ахэм зыфагъэуцужьыгъэр.

БзэджэшӀагъэ зезыхьагъэхэу федеральнэ розыскым щыӀэ нэбгырих чэщзымафэкӀэ полицием иӀофышӀэхэм къаубытыгъ.

ППС-м икъулыкъушӀэхэм Краснодар щыщ бзылъфыгъэу илъэс 63-рэ зыныбжьыр Мыекъуапэ къыщаубытыгъ. УплъэкӀунхэм къызэрагъэнэфагъэмкӀэ, 2013-рэ илъэсым мэкъуогъу мазэм къыщегъэжьагъэу гъэпцӀагъэ хэлъэу ахъщэшхо къызэрэзыӀэкӀигъэхьагъэм фэшӀ краим ихэбзэухъумэкӀо къулыкъухэр ащ лъыхъущтыгъэх.

Краснодар краим ит къалэу Тихорецкэ щыщ хъулъфыгъэу къэралыгъом зыщылъыхъущтыгъэхэм джащ фэдэу АР-м хэгъэгу кӀоцӀ ӀофхэмкӀэ и Министерствэ гъогурыкӀоныр щынэгъончъэнымкӀэ икъэралыгъо инспекцие иӀофышӀэхэм къаубытыгъ. КъызэрэчӀэщыгъэмкӀэ, ащ илъэс 24-рэ ыныбжь, хэбзэгъэуцугъэу щыӀэр ыукъозэ наркотикхэр ыщэщтыгъэх.

Тэхъутэмыкъое районым щытыгъогъэ хъулъфыгъэу Владикавказ щыщым мэзэ пчъагъэрэ лъыхъугъэх. Республикэм иоперативникхэм зэхащэгъэ лъыхъон Ӏофтхьабзэхэм яшӀуагъэкӀэ, илъэс 30 зыныбжь бзэджашӀэу Ставрополь краим ит къалэу Минеральные Воды зыщызыгъэбылъыщтыгъэр къаубытыгъ.

Краснодар краим щыщ хъулъфыгъэу бзэджэшӀагъэ зезыхьагъэр Джэджэ районым икъулыкъушӀэхэм зыдэщыӀэр агъэунэфыгъ. Илъэс 45-рэ зыныбжь хъулъфыгъэу станицэу Динскоим щыщыр краим иполицейскэхэм къаубытыгъ ыкӀи джырэ лъэхъаным ар хьапсым чӀэс.

Полицием иӀофышӀэхэм къэбарэу къалъыӀэсыгъэмкӀэ, гъэпцӀагъэ хэлъэу ахъщэ къызыӀэкӀэзыгъэхьэгъэ бзылъфыгъэу Ростов хэкум щыщым Мыекъопэ районым ит поселкэу Краснооктябрьскэм зыщигъэбылъыщтыгъэ. Илъэс 24-рэ зыныбжь бзылъфыгъэр къаубытыгъ. КъызэрэнэфагъэмкӀэ, Ростов хэкум ихэбзэухъумэкӀо къулыкъухэр мэзэ пчъагъэ хъугъэу мыщ лъыхъущтыгъэх.

БзэджэшӀагъэ зезыхьагъэу зэгуцэфэхэрэ хъулъфыгъэу Шэуджэн районым щыщыр УФ-м хэгъэгу кӀоцӀ ӀофхэмкӀэ и Министерствэ имежмуниципальнэ отделэу «Кощхьабл» зыфиӀорэм оперативникхэм станицэу Джаджэм къыщаубытыгъ. Джы илъэс 29-рэ зыныбжь хъулъфыгъэр бзэджашӀэхэр охътэ гъэнэфагъэм зыщаӀыгъхэ хьапсым чӀэс.

<u>ШӀэжьымрэ пӀуныгъэмрэ</u>

Гъунапкъэхэр къэзыухъумагъэхэм язэлъыкӀуакӀэхэр

Хэгъэгум игъунапкъэхэр къэзыухъумагъэхэу Адыгеим щыпсэурэ ветеранхэм я Совет пшъэрылъ шъхьаӀэу зыфишӀыжьыгъэмэ ащыщ заом хэлэжьагъэхэм, заом ыкӀыб щыӀэхэу лэжьагъэхэм, шъузабэхэм, сэкъатныгъэ зиӀэхэм, ныбжьыкӀэхэм Ӏоф адишӀэныр.

Ветеранхэм я Союз хэтхэу И. Давидюк, С. Поповыр, Н. Давидюк псэупӀэу Тульскэм кӀуагъэх, сымаджэхэу ӀэпыӀэгъу зищыкӀагъэхэм яшӀуагъэ арагъэкӀыгъ. Ветеранхэм я Совет кӀэщакӀо фэхъузэ, къулыкъур хэгъэгум игъунапкъэхэм ащызыхьыгъэхэм, яшъхьэгъусэхэу дзэ къулыкъум икъиныгъохэр адэзыгощыгъэхэм ямэфэкӀ мафэхэм, нэмыкӀ хъугъэ-шӀагъэхэм апае афэгушӀох.

Мыекъуапэ щыпсэурэ Валентина Вилисовам ыныбжь илъэс 85-рэ зэрэхъугъэр джырэблагъэ хигъэунэфыкӀыгъ. Ишъхьэгъусэу Геннадий гогэу илъэс 27-рэ хэгъэгум игъунапкъэхэм къулыкъур ащихьыгъ. Сымэджэщым нагъэсынэу игъо имыфэхэу гъунапкъэм Ӏут унэм щыпсэузэ сабыеу къыфэхъугъэм Аллэ фаусыгъ. ЕтӀани гъэшӀэгъоныр Аллэ къызыхъугъэ мафэмрэ Юрий Гагариныр космосым зыбыбыгъэмрэ зэрэзэтефагъэхэр ары.

Ветеранхэм я Совет итхьаматэу Иван Давидюкрэ ащ иапэрэ гуадзэу Сергей Алексеевымрэ Валентина Вилисовам дэжь щыӀагъэх, ягукъэкӀыжьхэм атегущыӀагъэх. НыбжьыкӀэхэм пӀуныгъэ Ӏофэу адызэрахьэрэр щыӀэныгъэм диштэу нахьышӀоу зэрэзэхащэщтымкӀэ яеплъыкӀэхэр къаӀуагъэх.

А. ДЕМИДЮК.
Ветеранхэм я Совет хэт.

АР-м лъэпкъ Iофхэмкlэ, Iэкlыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряlэ зэпхыныгъэхэмкlэ ыкlи къэбар жъугъэм иамалхэмкlэ и Комитетрэ АР-м ижурналистхэм я Союзрэ блэкlыгъэ тхьамафэм пресс-тур зэхащэгъагъ. Ащ республикэ ыкlи муниципальнэ къэбарлъыгъэlэс амалхэм ялlыкlохэр хэлэжьагъэх. Зэхахьэм къырагъэблэгъагъ УФ-м ижурналистхэм я Союз исекретарэу Павел Гутионтовыр.

Зэлъашlэрэ журналистыр иlофшlагъэкlэ къадэгощагъ

Бэрэскэшхо пчэдыжьым АР-м и Лlышъхьэу Тхьакlущынэ Аслъан пресс-турым хэлажьэхэрэр ригъэблэгъагъэх. Павел Гутионтовыр журналистикэм чlыпlэ ин щызыубытырэ профессионалэу зэрэщытым, республикэм щызэхащэгъэ Iофтхьабзэм хэлэжьэнэу къызэреблэгъагъэм мэхьэнэ ин зэриlэм ащ пстэумэ апэ кlигъэтхъыгъ.

— Сыдигъокlи тэ журналистхэм таlукlэным, яупчlэхэм джэуапхэр къяттыжьынхэм тыфэхьазыр, сыда пlомэ хэбзэ къулыкъухэр обществэм нахь пэблагъэ зышlэу, ахэм яlофшlагъэ икъоу алъызыгъэlэсын зылъэкlырэр къэбарлъыгъэlэс амалхэр ары, — къыlуагъ ащ.

— Мыщ фэдэ Iофтхьабзэхэм журналистым иlофшlэн пстэуми гу лъатэнымкlэ, нахьыбэу

уасэ фашlынымкlэ шlуагъэ къаты, арышъ, гухэлъ шъхьаlэу зэхэщакlохэм рахъухьагъэр къыжъудэхъунэу сышъуфэлъаlо.

АР-м и Лlышъхьэ уахътэ къыхигъэкlи зэрэригъэблэгъагъэм фэшl «тхьауегъэпсэу» Павел Гутионтовым риlуагъ, мастер-классэу къытыщтыр нахьыбэу зыфэгъэхьыгъэщтым кlэкlэу къытегущыlагъ.

АР-м лъэпкъ Iофхэмкlэ, Iэкlыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряlэ зэпхыныгъэхэмкlэ ыкlи къэбар жъугъэм иамалхэмкlэ и Комитет ипащэу Шъхьэлэхъо Аскэр Iофтхьабзэм къытегущыlэзэ, лъэпкъ культурэм зегъэушъомбгъугъэным ыкlи экстремизмэ нэшанэ зыхэлъ зекlуакlэхэр зэрамыхьаным афэгъэпсыгъэ республикэ программэу 2011 — 2015-рэ илъэсхэм ателъытагъэм къыхиубытэу пресс-турыр зэрэзэхащагъэр, тапэкlи мы Iофыгъом фэгъэхьыгъэ форумхэр республикэ гупчэм имызакъоу, муниципальнэ образованиехэми

ащырагъэкlокlынхэу зэрэрахъухьагъэр къыlуагъ.

Нэужым Павел Гутионтовыр республикэ ыкlи муниципальнэ къэбарлъыгъэlэс амалхэм яжурналистхэм аlукlагъ. Щыlэныгъэ гъогоу къыкlугъэм, иlофшlэгъу илъэсхэм, къиныгъоу къызэпичыгъэхэм, Совет хабзэм илъэхъан гъэзетхэм яlофшlэн зэрэгъэпсыгъагъэм, нэмыкlыбэм ар къатегущыlагъ. Непэ Iофхэм язытет уасэ къыфишlызэ, Урысыем ижурналистикэ кризис илъэсхэр къызэрэзэпичыхэрэр, ащ къыхэкlыжьыгъуае хъунэу зэрилъытэрэр къыlуагъ.

— Тэ тисэнэхьат имэхьанэ къырагъэlыхы хъугъэ, — къыlуагъ Павел Гутионтовым. — Джырэ уахътэм къэбар пстэури псынкlэу къызщызlэкlэбгъэхьан плъэкlынэу гъэзетхэми, телевидениеми, радиоми къянэкъокъурэр Интернетыр ары. Ащ къатхэхэрэр журналистхэп. Зэрэхъурэмкlэ, тэщ нэмыкlхэми тиIофшlэн мыдэеу агъэцэкlэшъущт. Ащ журналистым уасэу иlэр къырегъэlыхы. Ау Интернетым къыщыхаутыхэрэм зыкlынығъэ ахэлъэп, ащ елъытыгъэмэ, гъэзетым шэпхъэ гъэнэфагъэ иlэу щыт.

Ащ ишlошlыкlэ, пстэури зэтебгъэуцожьыным системэ псау ищыкlагъ. Гъэзетэу къэралыгъом къыщыдэкlырэм итираж инахьыбэр шъолъыр ыкlи муниципальнэ къэбарлъыгъэlэс амалхэм зэраубытырэм, арэу щытми, ахэм къинығъуабэ зэрэзэпачырэм къыкlигъэтхъыгъ, муниципальнэ гъэзетхэм lэпыlэгъу ятыгъэным фэгъэхьыгъэ законэу 1994-рэ илъэсым къыдэкlыгъагъэр зэрэтырахыжьыгъэр мытэрэзэу зэрилъытэрэр къыlуагъ.

Къыкlэлъыкlорэ мафэр экскурсие гъэшlэгъонхэм лъагъэкlотагъ. УФ-м ижурналистхэм я Союз исекретари, тиреспубликэ ижурналистэу пресс-турым хэлажьэхэрэри АР-м изаслуженнэ сурэтышlэу, адыгэ лъэпкъ Iэмэпсымэхэм яшlынкlэ lэпэlасэу Гъукlэ Замудин дэжь щыlагъэх. Ащ иlэшlагъэхэм нэlуасэ афишlыгъэх, музыкальнэ Iэмэпсымэхэм мэкъамэхэр къызэратыхэрэм ригъэдэlугъэх, ахэр зыхишlыкlыхэрэм, зэришlыхэрэм къатегущыlагъ, Iэмэ-псымэ пэпчъ итарихъ кlэкlэу къафиlотагъ.

Нэужым журналистхэр адыгэ унэгъо псэолъэ зэфэшъхьафхэм, Iэпэщысэхэм яшlын дэлажьэу, зэлъашlэрэ Iэпэlасэу, Iофшlапlэу «НАН» зыфиlорэм ипащэу Нэгъуцу Аслъан дэжь щыlагъэх. Iэпэщысэ гъэшlэгъонэу ыгъэхьазырыгъэхэр, адыгэ унагъом ыгъэфедэщтыгъэ псэуалъэу ышlыгъэхэр ащ къаригъэлъэгъугъэх, адыгэ Iанэр зэришlырэм нэlуасэ фишlыгъэх.

АР-м лъэпкъ Iофхэмкlэ, Iэкlыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряlэ зэпхыныгъэхэмкlэ ыкlи къэбар жъугъэм иамалхэмкlэ и Комитет ипащэу Шъхьэлэхъо Аскэр нэужым пстэури къызэфихьысыжьызэ, Iофтхьабзэм къыхиубытэу рахъухьэгъэгъэ Iофыгъохэр гъэцэкlагъэ зэрэхъугъэр, шlуагъэ къатыным зэрэщыгугъыхэрэр къыlуагъ, тапэкlи ащ фэдэ зэхахьэхэр муниципальнэ образованиехэми ащызэхащэнхэу зэрэрахъухьагъэм джыри зэ къыкlигъэтхъыжьыгъ, гъэзетхэм яредактор шъхьаlэхэм закъыфигъазэзэ, Iофыгъоу нахьыбэу зигугъу къашlын фаехэр къыхигъэщыгъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Илъэс 61-рэ хъугъэ

Чъэпыогъум и 29-м вневедомственнэ къэухъумакlохэм япрофессиональнэ мэфэкl хагъэунэфыкlы.

1952-рэ илъэсым СССР-м и Министрэхэм я Совет иунашъокlэ къулыкъур зэхащагъ. А илъэс дэдэм Адыгэ хэку исполкомым хэгъэгу кlоцl Iофхэмкlэ и Гъэlорышlапlэ мыщ фэдэ отдел иlэ хъугъагъэ. Егъэжьапlэр къиныгъэ, цlыфхэр икъущтыгъэхэп, ахъщэу къатlупщырэр зэрэмакlэ дэдэм ыпкъ къикlыкlэ, ящыкlэгъэ техникэр, Iашэхэр ащэфынхэ амал яlагъэп... Арэу щытми, къулыкъум иlофшlэн къэралыгъом, хэкум зэрищыкlагъэр къыдалъытэзэ, ащ зызэрэрагъэушъомбгъущтым Iоф дашlэщтыгъ. Аущтэу 1970 — 1975-рэ илъэсхэм чэщырэ объектхэр къагъэгъунэнхэу подразделениехэр иlэхэ хъугъэ, нэмыкl хэхъоныгъэхэри ашlыгъэх. 1993-рэ илъэсым вневедомственнэ къэгъэгъунэным зызэриушъомбгъущт шlыкlэхэр зызэхагъэуцохэм, нэмыкl шъыпкъэу яlофшlэн зэхэщагъэ хъугъэ. Нэужым, 2005-рэ илъэсым, УФ-м и Правительствэ иунашъокlэ Федеральнэ къэралыгъо унитарнэ предприятиеу «Охрана» зыфиlорэр зэхащагъ. Ар вневедомственнэ къэгъэгъунэным иотдел изы подразделение хъугъэ...

Блэкlыгъэ 2012-рэ илъэсым АР-м хэгъэгу кlоцl Iофхэмкlэ и Министерствэ ивневедомственнэ къэгъэгъунэн къулыкъу иотделрэ муниципальнэ образованиехэм ащызэхэщэгъэ чlыпlэ подразделениехэмрэ зэхагъэхьажьхи АР-м хэгъэгу кlоцl Iофхэмкlэ и Министерствэ ивневедомственнэ къэгъэгъунэн къулыкъу иотдел ашlыжьыгъэх. Непэ ар министерствэм исистемэ лъэныкъо пстэумкlи анахь зэтегъэпсыхьэгъэ къулыкъоу иlэхэм ащыщ. Район гупчэхэм Iоф ащызышlэрэ къутэми 7 зэкlэмкlи иl. Лъэхъаным диштэрэ оборудование дэгъукlэ зэрэзэтегъэпсыхьагъэхэм амалышlухэр къаретых, цlыфхэм якъэгъэгъунэнкlэ, щынэгъончъагъэр къэухъумэгъэнымкlэ фэlофашlэхэр икъоу агъэцэкlэнхэ алъэкlы. Предприятиеу, щапlэу, банк зэфэшъхьафэу, нэмыкlэу пстэумкlи объект 1000-м ехъу, псэупlэ 2000-м ехъу къагъэгъунэ.

АР-м хэгъэгу кlоцl Iофхэмкlэ и Министерствэ вневедомственнэ къэгъэгъунэнымкlэ иотдел иlофышlэхэм ямэфэкlыкlэ тэри тафэгушlо, якъулыкъу гъэхъагъэхэмкlэ лъагъэкlотэнэу тафэлъаlо.

Илъэс 75-рэ зикIыхьэгъэ гъогу

МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ и 1-м 1940-рэ илъэсым методикэмкIэ хэку кабинет цIыкIоу, мэзаем и 1-м, 1938-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу Iоф зышIэщтыгъэм ычIыпIэкIэ штатым хэт нэбгыриплI зыщылэжьэщт IофшIапIэу «КIэлэегъаджэхэм яшIэныгъэ зыщыхагъэхъорэ Адыгэ хэку институткIэ» зэджагъэхэр къызэIуахыгъ. Мыщ иапэрэ директорэу агъэнэфэгъагъэр зигугъу къэтшIыгъэ методкабинетым ипэщагъэу Кобыш Иван Павел ыкъор ары. Ар зэшIогъэкI дэгъу зиIэ цIыфэу щытыгъ, институтыр ылъэ теуцонымкIэ инэу ишIуагъэ къыгъэкIуагъ. Методкабинетым ипащэу Iоф ышIэзэ, методикэмкIэ къаугъоигъэ материал дэгъухэр къызыдагъэхьэгъэ сборникыр къыдагъэкIыгъ. А лъэхъаным РСФСР-м ПросвещениемкIэ инароднэ комиссарэу щытыгъэ П. Тюркиным ащ осэшIу къыфишIыгъагъ ыкIи ащ пае къызэрафэгушIорэр зэрыт тхыгъэри тыгъэгъазэм и 2-м, 1969-рэ илъэсым къафыригъэхьыгъагъ.

ЯтIонэрэ сборникэу къыдагъэкIыщтым дэхьащт материалхэр, хэку еджапIэхэр къакIухьэзэ, къаугъоигъэх ыкIи зэрагъэзафэхи тхылъ къыдагъэкIыгъ. Мыщ къыдагъэхьагъэх, гущыIэм пае, Адэмые гурыт еджапIэм урысыбзэмкIэ икIэлэегъаджэу Оркъыжъэкъо Муслъимэт, Хьакурынэхьэблэ гурыт еджапIэм урысыбзэмкIэ икIэлэегъаджэу К. И. ЛъэпцIэжъым, Адыгэ кIэлэегъэджэ училищым урысыбзэмкIэ икIэлэегъаджэу М. Д. Удовиченкэм, Пустоселовскэ ублэпIэ еджапIэм урысыбзэмкIэ икIэлэегъаджэу Е. В. Яворовскаям, Мыекъуапэ игурыт еджапIэу N 9-м тарихъымкIэ икIэлэегъаджэу П. Ф. Коссович, нэмыкIхэми яIофшIэкIэшIу щыщ тхыгъэхэр.

Заом илъэхъан институтым иIофшIэн зэпагъэугъэ къодыягъэп, ащ чIэтыгъэ псэуалъэхэри, тхылъеджапIэм чIэлъыгъэ тхылъхэри зэкIэ агъэкIодыгъагъэх, ау институтым иIофышIэмэ агу агъэкIодэу тIысыжьыгъэхэп. ИкIэрыкIэу зэкIэ зэрагъэгъотыжьыгъ, амал зэриIэм тетэу зэтырагъэпсыхьажьи 1943-рэ илъэсым мэзаем иIофшIэн ригъэжьэжьыгъ. Ащ иIофышIэхэм хэкум икIэлэегъаджэхэм апае курсхэр, семинархэр зэхащэщтыгъэх, еджапIэхэм ахахьэщтыгъэх, яшIуагъэ арагъэкIыщтыгъ, егъэджэн шIыкIэ-амалхэмкIэ IэпыIэгъу тхыгъэхэр зэхагъэуцохэти къыдагъэкIыщтыгъэх, ахэр кIэлэегъаджэхэм аIэкIагъахьэщтыгъэх. Джащ фэдэхэу 1940 — 1953-рэ илъэсхэм сборниких къыдагъэкIыгъагъ.

1945 — 1954-рэ илъэсхэм институтым пэщэныгъэ дызэрахьагъ В. В. Российскэм, В. А. Чупретэм, А. О. ХъорэлIым, М. М. Хъунэм.

Институтым иIофышIэхэм кIэлэегъэджэ пэрытхэу А. Л. ЛIышэр, К. Г. Кляцкаяр, А. Д. Шэуджэныр, И. Е. Белаяр, Е. И. Воскобойниковар, Ф. Н. Цуамыкъор, нэмыкIхэри ягъусэхэу хэкум Iоф щызышIэрэ кIэлэегъаджэхэм яIофшIэкIэшIу щыщхэу къаугъоигъэхэр зэфахьысыжьхэшъ къыдагъэкIых, ушэтын зэфэшъхьафхэр зэхащэх, еджапIэхэм ахэхьэх, яшIуагъэ арагъэкIы.

1954-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу илъэс 34-рэ институтым пэщэныгъэ дызэрихьагъ БрантI Щэбан Ибрахьимэ ыкъом.

НэбгыриплI нахь зыщымылэжьэрэ институтымкIэ хэку еджапIэхэм, ахэм япащэхэм, кIэлэегъаджэхэм Iоф адэпшIэныр, ящыкIэгъэ IэпыIэгъур икъу фэдизэу аIэкIэбгъэхьаныр зэрэмыпсынкIагъом къыхэкIэу, РСФСР-м просвещениемкIэ и Министерствэ ащ лъэIу тхылъкIэ зафигъэзагъ институтым иIофышIэхэм япчъагъэ хагъэхъонэу.

Ащ кIэух дэгъу иIэ хъугъэ. 1955-рэ илъэсым шэкIогъум институтым иштатэу нэбгыриплI нахь къыдэзымылъытэщтыгъэр зэблахъуи, ар нэбгырэ 13-м нагъэсыгъ. Ащ къыхэкIыкIэ институтым иIофшIэн зэхъокIыныгъэшIухэр фэхъугъэх. Илъэс къэс ащ щызэхащэрэ курсхэм кIэлэегъэджэ шъэ пчъагъэ ащеджэн, яшIэныгъэ ащыхагъэхъон, ящыкIэгъэ IэпыIэгъу тхылъхэр къаIэкIэхьанхэ амал яIэ хъугъэ.

IэпыIэгъу тхылъхэр зэхагъэуцонхэм, къыдагъэкIынхэм, краеведческэ материалхэр къаугъоинхэм яшъыпкъэу Iоф адашIэщтыгъ БрантI Щэбанэ къыригъэблэгъэгъэ методист IэпэIасэхэу Жэнэ Сулэ, Шъхьэлэхъо Асхьадэ, ахэм аужыIокIэ — Джыгунэ Марыет, ЕмтIылъ Разыет, Цуекъо Алый, Александр Ланиным, нэмыкIхэми.

Штатнэ расписанием къызэрэхагъэхъуагъэм къыхэкIэу институтым Iоф щашIэнэу къырагъэблэгъагъэх кIэлэегъэджэ дэгъухэу Нэгъой Нинэ, Хъот Хъалидэ, Шульц Нинэ, Цокъэжъыкъо Джумалдинэ, нэмыкIхэри.

Хэгъэгум зэхъокIыныгъэ дэгъухэу щыхъухэрэм ялъытыгъэу институтми иIофшIакIи зэблэхъугъэ мэхъу. Охътэ кIэкIым къыкIоцI ащ Iофышхоу зэшIуихыгъэхэм къакIэкIуагъ лъытэныгъэ ин къафыряIэу зэрэхъугъэр, кIэлэегъаджэхэр фэчэфхэу егъэджэнхэм къызэрякIуалIэхэрэр, ахэм агъэрэзагъэхэу зэрэкIожьхэрэр къызщыраIотыкIырэ рэзэныгъэ тхылъхэу кIэлэегъаджэмэ къатхыщтыгъэхэр.

1954 — 1987-рэ илъэсхэм БрантI Щэбанэ игуадзэхэу Iоф ашIагъ А.Е. Павловам, Л.А. Иванниковам, И.П. Щур, В.В. Зайко.

1987 — 1992-рэ илъэсхэм институтым пэщэныгъэ дызэрихьагъ Хъымыщ Казбек Мухьаджыр ыкъом, ащ игуадзэу Iоф ышIагъ Нэгъой Ларисэ Николай ыпхъум. Мы лъэхъаным курсхэм илъэсым зэпымыоу Iоф ашIэнэу рагъажьэ. Ахэм нахь дэгъоу Iоф ягъэшIэгъэным пае 1989-рэ илъэсым адыгэ филологием, тарихъым, культурэм, кIэлэегъэджэным ыкIи психологием якафедрэхэр, 1990-рэ илъэсым кIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэм, ублэпIэ еджапIэхэм ачIэсхэм ягъэджэнкIэ, тарихъым, хьисапым, бзэмрэ литературэмрэкIэ кафедрэхэр къызэIуахыгъэх.

1992-рэ илъэсым институтым ыцIэ зэблэхъугъэ мэхъу, ащ «Гъэсэныгъэм зыкъегъэIэтыгъэнымкIэ Адыгэ республикэ ГупчэкIэ» еджагъэх. Институтым психологиемкIэ икафедрэ ипащэу Iоф зышIэщтыгъэу, психологие шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу ГъукIэлI Руслъан Рэщыдэ ыкъор ащ ипащэу агъэнэфагъ, гуадзэ фашIыгъ Волкова Ольга Дмитрий ыпхъур, ащ ыужым Деткова Вера Юрий ыпхъум Iоф ышIагъ.

Институтым ипшъэрылъхэр нахьышIоу гъэцэкIагъэ хъунхэм пае кафедрэхэмрэ отделхэмрэ яIофшIэн зыкъырагъэIэтыгъ, курсхэр, семинархэр, шIэныгъэ конференциехэр нахьыбэу зэхащэхэу рагъэжьагъ. КIэлэегъэджэ-психологхэм, къулыкъушIэхэм, псауныгъэм икъэухъумэн фэлажьэхэрэм ащыщхэм, нэмыкIхэми апае егъэджэнхэр зэхащэхэу хъугъэ. Адыгэ Республикэм ичIыпIэ зэфэшъхьафхэм егъэджэн Iофыгъохэр зыщарагъэкIокIыщт чIыпIэхэр ащагъэпсыгъэх, ахэм лекциехэм къащеджэнхэу зэлъашIэрэ кIэлэегъэджэ пэрытхэр, шIэныгъэлэжь цIэрыIохэр къарагъэблагъэщтыгъэх. ГъэсэныгъэмкIэ Гупчэм икъутамэхэр Кощхьэблэ, Теуцожь районхэм къащызэIуахыгъэх.

1996-рэ илъэсым гъэсэныгъэмрэ псауныгъэм икъэухъумэнрэ апылъ учреждениехэр зэхагъэхьажьхи, гъэсэныгъэмкIэ Гупчэр «Адыгэ республикэ сэнэхьат хэгъэхъо институткIэ» зэблахъужьи, псауныгъэм икъэухъумэнкIэ министрагъэу Мамгъэт Къасым Юсыф ыкъор ректорэу агъэнэфагъ. Ау ащ бэрэ Iоф ышIэнэу хъугъэп нэмыкI IофшIапIэ зэрэIухьагъэм къыхэкIэу.

Гъэтхапэм и 19-м, 1997-рэ илъэсым Адыгэ Республикэм и Президент иунашъокIэ институтыр Адыгэ къэралыгъо университетым хагъахьэ, институтым ипащэу Ушхъо Дамир Шъалихьэ ыкъор агъэнафэ.

1999-рэ илъэсым икъихьагъум ехъулIэу институтым хахьэщтыгъэх кафедри 4, отдели 5, кабинетэу 1. Ахэм Iоф ащашIэщтыгъэ профессорхэу нэбгыриплIмэ, шIэныгъэ зэфэшъхьафхэмкIэ кандидатхэу 78-мэ. Ащ щыщэу нэбгырэ 74-м къакIохэзэ Iоф ашIэщтыгъэ, нэбгыриплIыр штатым хэтыгъ, методистхэр нэбгырэ 39-рэ хъущтыгъэх.

Мы илъэс дэдэм институтым иIофшIэн джыри зэхъокIыныгъэхэр фэхъух. АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъоу N 65-у гъэтхапэм и 16-м къыдэкIыгъэм къызэрэдилъытэрэм тетэу, институтыр Адыгэ къэралыгъо университетым къыхащыжьышъ, шъхьаф шъыпкъэу Iоф ышIэнэу регъэжьэжьы, иIофшIакIи зэхъокIыныгъэхэр фэхъух. Кафедрэхэр зэфашIыжьхэшъ, методикэмкIэ егъэджэн предметхэм якабинетхэр къызэIуахыжьых, ректорыри проректорхэри щымыIэжьхэу мэхъу.

КIэлэегъэджэ колледжым ипащэ игуадзэу Iоф зышIэщтыгъэ Едыдж Аминэт Хъалидэ ыпхъур институтым ипащэу агъэнафэ, ащ игуадзэу Керим-Заде Зухра Чэрымэ ыпхъум Iоф ышIэнэу регъажьэ.

Институтым итеплъи лъэшэу зызэблихъугъ: ар гъучI чэу дахэкIэ хъурэябзэу къашIыхьагъ. Къатищэу зэтет унэу ар зычIэтыр умышIэжьынэу зэтырагъэпсыхьажьыгъ, кабинетхэри, актовэ залыри, тхылъеджапIэри, коридорхэри, общежитиери плиткэкIэ агъэпкIагъэх, агъэдэхагъэх, шъхьангъупчъэхэри пчъэхэри зэблахъугъэх, кабинетхэм компьютерхэр, нэмыкIэу ящыкIэгъэщт техникэри ачIагъэуцуагъ. IэпыIэгъу тхылъхэр, программэхэр, тематическэ разработкэхэр, нэмыкIхэр къыдэзыгъэкIын зылъэкIыщт техникэри ащэфыгъ.

2013-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу институтым пэщэныгъэ дызэрехьэ биологие шIэныгъэхэмкIэ докторэу Апыщэ Анетэ Абрек ыпхъум, ащ игуадзэр Нэгъой Джанщыр Умарэ ыпхъур ары.

Илъэс 75-кIэ узэкIэIэбэжьмэ институтым пшъэрылъ шъхьаIэу иIагъэхэр, гъэхъэгъэшIухэр афэхъугъэхэу, непи къэнэжьых. ЗэкIэ зыфэкIожьырэр — кIэлэегъаджэхэм яIофшIэн къафагъэпсынкIэным пае щыIэныгъэм пшъэрылъыкIэу къыгъэуцурэмэ адиштэу шIэныгъэ дэгъухэр аIэкIэгъэхьэгъэныр; техническэ ыкIи нэмыкI IэпыIэгъухэу щыIэхэр нахьышIоу, шIуагъэ къахьэу агъэфедэнхэр; анахь кIэлэегъэджэ дэгъухэм яIофшIэкIэшIу щыщхэр, нэмыкI IэпыIэгъу тхылъхэр, тематическэ разработкэхэр, программэхэр, шIэныгъэ-практическэ конференциехэм, Iэнэ хъураехэм яматериалхэр псынкIэу къыдэгъэкIыгъэу алъыгъэIэсыгъэныр, егъэджэнпIуныгъэ IофымкIэ Iофыгъо шъхьаIэу лъэпкъым ыпашъхьэ щитхэр предмет пэпчъ къащыгъэлъэгъогъэнхэр, учебникхэр ыкIи методикэмкIэ IэпыIэгъу тхылъхэу щыIэхэм язытет уплъэкIужьыгъэу, нахь дэгъухэм якъыдэгъэкIыжьын, ахэр кIэлэегъаджэхэм аIэкIэгъэхьэгъэнхэр, нэмыкIхэри.

Мыхэр нахьышIоу гъэцэкIагъэ хъуным пае институтым щылажьэхэрэм зышъхьамысыжьэу илъэс псаум Iоф дашIэ, зэпымыоу курсхэр зэхащэх, гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ Министерствэм, районхэм, къалэхэм гъэсэныгъэмкIэ ямуниципальнэ учреждениехэм, еджапIэхэм зэфыщыт дэгъухэр адыряIэх. БгъуитIури зэдеIэжьхэзэ, кIэлэегъаджэхэм яшIэныгъэ зэрэхагъэхъощт шIыкIэ-амалхэм зэдягупшысэх, хэкIыпIэхэу къызэдагъотыхэрэр нахь дэгъоу гъэцэкIагъэ зэрэхъущтым зышъхьамысыжьхэу, мыпшъыжьхэу дэлажьэх.

Ахэр зэкIэ зэкIолIэжьыхэрэр — кIэлэеджакIохэм гурыт еджапIэм щагъотын фэе шIэныгъэхэр къаIэкIэхьагъэу, щыIэныгъэм фэхьазырхэу, еджэныр апшъэрэ ыкIи нэмыкI еджапIэхэм ащылъагъэкIотэн алъэкIыным тегъэпсыхьагъэхэу гъэсэгъэнхэр зипшъэрылъ кIэлэегъаджэхэм ясэнэхьат хэхъоныгъэ дэгъухэр фэшIыгъэхэу, IофшIэкIэшIум иамалхэр зэрагъэфедэщт шIыкIэм фытегъэпсыхьагъэхэу шIыгъэнхэр ары.

ХЬАУДЭКЪО Шыхьамыз.

Комсомолым пытэу тызэрипхыгъ

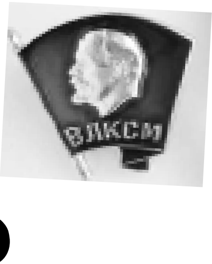

Ветеранхэр илъэс къэс чъэпыогъум и 29-м къэзэрэугъоих яныбжьыкIэгъу илъэсхэр агу къагъэкIыжьынэу, орэд къаIонэу, хэгъэгум иныбжьыкIэ организацие анахь инэу щытыгъэм — ВЛКСМ-м и Мафэ хагъэунэфыкIынэу. Непэ ащ ыныбжь илъэс 95-рэ мэхъу. В.И. Ленинэу комсомолыр зэхэзыщагъэм ыцIэ я VI-рэ зэфэсым организацием щыфаусыгъагъ. 1920-рэ илъэсым чъэпыогъум и 2-м РКСМ-м ия III-рэ зэфэс В.И. Лениным псалъэу къыщишIыгъэм «НыбжьыкIэхэм ясоюзхэм япшъэрылъхэр» зыфиIорэр шъхьэу фашIыгъагъ. Илъэсипш1 пчъагъэм къыкIоцI мы псалъэр ВЛКСМ-м иIофшIэнкIэ зэрыгъозэхэрэ программэу щытыгъ. Джащыгъум В.И. Лениныр ныбжьыкIэхэм къяджэгъагъ нахь куоу шIэныгъэхэр аIэ къырагъэхьанхэу, социальнэ зэфагъэр зылъэпсэ обществэм иапэрэ гъэпсакIохэу щытынхэу, сыд фэдэрэ IофкIи чаныгъэ къызхагъэфэнэу. НыбжьыкIэхэу щыIэныгъэм игъогу шъуамбгъо теуцохэрэмкIэ мы гущыIэхэм сыдигъуи мэхьанэ яIэнэу сэгугъэ.

Хэгъэгум икIэлэ ыкIи ипшъэшъэ миллиони 100-м ехъу комсомолым исатырхэм ахэтыгъ. Мы ныбжьыкIэ организацием ибыракъ Хэгъэгум иапшъэрэ тынхэр — Лениным иорденищ, Октябрьскэ революцием иорден, Щытхъум и Быракъ Плъыжь иорден, ЛэжьэкIо Быракъ Плъыжьым иорден хэлъыгъэх. Хэгъэгум итарихъ имызакъоу, ащ исатырэ хэтыгъэ нэбгырэ пэпчъи ищыIэныгъэ комсомолым лъэужышIу къыщигъэнагъ.

Адыгеим икомсомол хэгъэгум икомсомол организацие анахь пэрытхэм зэу ащыщыгъ. 1920 — 1921-рэ илъэсхэр ары РКСМ-м ипэублэ организациехэр мыщ зыщызэхащэгъагъэхэр. Анахьэу ахэм ахэтыгъэхэр дзэм къыхэкIыжьыгъэхэ дзэкIолIхэр ары. Къалэу Мыекъуапэ комсомол организациехэр щызэхэзыщагъэр Хьасанэкъо Алый. 1920-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 7-м урамэу Георгиевскэм (джыдэдэм Комсомольскэм) тетыгъэ унэ цIыкIум РКСМ-м иоргбюро щызэхащэгъагъ. Хьасанэкъо Алый, Сагомонян Сергейрэ Георгийрэ, Горбаневскэр, Морцинович, Ильиныр ыкIи нэмыкIхэр ащ хагъэхьэгъагъэх. РКСМ-м игупчэ организации (отдельскэ комитетыр) джащыгъум зэхащэгъагъ. Комсомольцэхэм агитацие Iофтхьабзэхэр къапэблэгъэ станицэхэм — Ханскэм, Кужорскэм, Келермесскэм, Джаджэ, Дондуковскэм, къуаджэхэу Мамхыгъэ, Хьакурынэхьаблэ, ХьатыгъужъыкъуаеыкIи нэмыкIхэм чанэу ащызэрахьэщтыгъэх.

Мы уахътэм ехъулIэу селоу Николаевскэм (Красногвардейскэм), 1920-рэ илъэсым ишышъхьэIу мазэ Большой Сидоровым, Преображенскэм комсомол организациехэр ащызэхащэх. Адыгэ автоном хэкур загъэпсыгъэм ехъулIэу комсомол организации 10-мэ ащ Iоф щашIэщтыгъ.

Ш.У. Хьахъуратэм комсомол организациехэр къуаджэхэм ащызэхэщэгъэнхэм лъэшэу ынаIэ тыригъэтыщтыгъ. Апэдэдэ мыщ фэдэ организациехэр къуаджэхэу Афыпсыпэрэ Адэмыерэ ащызэхащэ. А уахътэм хъункIакIохэм (бандитхэм) лъэшэу ашъхьэ къаIэтыгъагъ. Къуаджэу Аскъэлае икомсомольцэхэм япащэу Шэуджэн Аюбэ ягъусэу хъункIакIохэм ябэныжьыгъэнымкIэ Iофышхо ашIагъ. Коммунистхэмрэ комсомольцэхэмрэ бэу зыхэтыгъэхэ ЧОН-м (пшъэрылъ хэхыгъэхэр зыгъэцакIэщтыгъэ частьхэм) ишIуагъэкIэ Адыгеим бандитизмэр щагъэкIодыжьыгъагъ.

1923-рэ илъэсым ищылэ мазэ РКП(б)-м и ЦК АдыгеимкIэ иоргбюро ныбжьыкIэхэм Iоф зэрашIэщт лъэныкъо шъхьаIэхэр ыгъэнэфэгъагъэх, РКСМ-м ихэку ыкIи иокружной аппаратхэр зэхащэгъагъэх. РКСМ-м иоргбюроу Мироненкэр, Филипповыр, Хъуажъыр зыхэтыгъэм РКСМ-м иорганизациехэу щыIэхэм ятхылъхэм ягъэхьазырынкIэ ыкIи организациякIэхэм язэхэщэнкIэ IофшIэныр ригъэжьэгъагъ.

Апэрэ илъэсхэм РКСМ-м иорганизациехэм лъэпкъ кадрэхэр зэрямыIагъэм къыхэкIэу илъэс 17-м къыщегъэжьагъэу илъэс 50-м нэс зыныбжьхэр комсомолым исатырэхэм ахэтыгъэх. Адыгэхэм нахьыжъхэм лъэшэу шъхьэкIафэ зэрафашIырэм елъытыгъэу, а уахътэм ащ ишIогъэшхо къэкIогъагъ: ныбжьыкIэхэр комсомолым хэхьанхэм нахь тегушхощтыгъэх.

А I-рэ зэфэсэу 1924-рэ илъэсым мэкъуогъум и 4 — 8-м Краснодар щыкIуагъэм ехъулIэу Адыгеим икомсомол сатырэхэм нэбгырэ 2000 фэдиз ахэтыгъ, РКСМ-м ипэублэ организацие 50-м ехъу ащ къыщалъытэщтыгъ. Зэфэсым анахьэу анаIэ зыщытырагъэтыгъэр ныбжьыкIэхэр нахь чанэу общественнэ IофшIэнымрэ экономикэм игъэпсынрэ къахэгъэлэжьэгъэнхэр ары. Пшъэрылъ шъхьаIэхэм ащыщэу алъытэгъагъэр комсомольцэхэм тхакIэрэ еджакIэрэ ягъэшIэгъэныр, пшъашъэхэр комсомолым къыхэгъэхьэгъэнхэр ары. РКСМ-м ихэку комитет ибюро хадзыгъагъэх Ш. Хьахъуратэр, К. Громадскэр, Ю. Iэшъынэр, А. Шэуджэныр, М. Лъэпшъыкъор, Д. Галенкэр. РКСМ-м ихэку комитет исекретарэу хадзыгъагъэр шахтерым ыкъоу К. Громадскэр ары.

Апэрэ мафэхэм къащыублагъэу РКСМ-м иорганизациехэр обществакIэм игъэпсынкIэ партийнэ органхэм яIэпыIэгъушIоу щытыгъэх. Ахэр ары анахьэу зыпплIэIу дэкIыгъэхэр хэбзакIэм ипыйхэм ябэныжьыгъэныр, рабочхэмрэ мэкъумэщышIэ ныбжьыкIэхэмрэ Iофхэм язытет афызэхэфыгъэнымкIэ ахэм бэ ашIагъэр.

ЦIыф жъугъэхэм еджэкIэтхакIэ ягъэшIэгъэнымкIэ, колхозхэм язэхэщэнкIэ Адыгеим икомсомол мэхьанэшхо иIагъ. Мы лъэныкъуитIумкIи Адыгеим СССР-м пэрыт чIыпIэхэр сыдигъуи щиIыгъыгъэх.

Апэрэ илъэситфхэм комсомольцэхэр социалистическэ зэнэкъокъум иапэрэ сатырэхэм ахэтыгъэх. 1934-рэ илъэсым ГТО-м испорткомплекс къызыфагъэфедэу рагъэжьэгъагъ. Мы лъэныкъомкIи ныбжьыкIэхэр апэрэ сатырэхэм ахэтыгъэх. Адыгэ, Хьатикъое консервышI заводхэм, Щыкъ, Шапсыгъэ псыубытыпIэхэм яшIын ренэу комсомолым ынаIэ тыригъэтыщтыгъ. Мы псэолъэшIыпIэхэм курс зэфэшъхьафхэр къащызэIуахыщтыгъэх, ныбжьыкIэхэм аIэ сэнэхьатхэр къащырагъахьэщтыгъэх ыкIи предприятиеу къызэIуахыгъэхэм Iоф ащашIэщтыгъ. Дзэ-патриот IофшIэнышхо агъэцакIэщтыгъ, Дзэ Плъыжьым къулыкъу щызыхьыщтхэм ягъэхьазырын лъэшэу анаIэ тырагъэтыщтыгъ. Хэгъэгу зэошхор къызыщежьэщтым ехъулIэу Осоавиахимым хэтыгъэ нэбгырэ 4309-р дзэм епхыгъэ къулайныгъэхэм афэгъэсэгъэнхэм пае куп 293-рэ Адыгеим щызэхащэгъагъ.

Андырхъое Хъусенэ иусэу «Дзэ Плъыжьым тэ тэкIо» зыфиIорэм а илъэсхэм ныбжьыкIэхэм агу ихъыкIыщтыгъэр дэгъоу къыщыриIотыкIыгъагъ.

ВЛКСМ-м икъэлэ комитет исекретарэу Козловский Александр фронтым Iутызэ, къалэу Мыекъуапэ иныбжьыкIэхэм къафигъэхьыгъэ тхыгъэм мыщ фэдэ гущыIэхэр итыгъэх: **«Сэ сызыпIугъэр ыкIи цIыфы сызышIыгъэр комсомолыр ары. Родинэм сэ гъэсэныгъэрэ щыIэкIэ тхъагъорэ сигъэгъотыгъэх... Родинэм хахъощтыгъэ, нахь лъэш хъущтыгъэ, тэри, комсомольцэхэм, тишIэныгъэхэм нахь ахэдгъахъощтыгъ. Родинэм ищыIэныгъэ тищыIэныгъ, советскэ цIыф пстэуми ящыIэныгъ. Сэ Советскэ Союзым игражданинэу сыщытэу, хэгъэгум ишъхьафитыныгъэ фэбанэхэрэм ясатырэ сыхэмыуцон слъэкIыния? Хьау!.. Къысэмыджэхэу дзэм сишIоигъоныгъэкIэ сыхэхьагъ!»** Хэгъэгум иныбжьыкIэ нэбгырэ мин пчъагъэмэ ашъхьэ фэгъэхьыгъэу ащ фэдэ гущыIэхэр къаIонхэ алъэкIыщтыгъэ. Заом иапэрэ мазэхэм Адыгеим икомсомольцэ мини 8,5-м ехъу фронтым ыгъэкIогъагъ. ПстэумкIи Адыгеим щыщ нэбгырэ мин 80-м ехъу фронтым Iухьэгъагъ. Парторганизациехэр зыдэщымыIэгъэхэ колхозхэмрэ совхозхэмрэ якомсомольцэхэм Iофышхо апшъэ дэкIыгъ. Ахэмрэ бзылъфыгъэхэмрэ ары анахьэу зыпшъэ ифагъэхэр фронтым Iутыгъэхэм гъомылапхъэхэр аIэкIэгъэхьэгъэнхэр. Илъэси 10, илъэс 12 зыныбжьыгъэ кIэлэцIыкIухэр пхъэIашэкIэ жъощтыгъэх, нахьыбэрэмкIэ пшъашъэхэр ары тракторхэмрэ комбайнэхэмрэ зыгъэIорышIэщтыгъэхэр. Адыгеим ипромышленнэ предприятиехэм аIутыгъэ рабочхэм илъэс 14, илъэс 17 ныIэп нахьыбэрэмкIэ аныбжьыгъэр.

Хэгъэгу зэошхом илъэхъан мэкъу-мэщым комсомольскэ-ныбжьыкIэ бригадэ 328-рэ щызэхащэгъагъ, ахэм ащыщэу бригадэ 46-мэ фронтовоицIэр ахьыщтыгъ.

Советскэ Союзым и ЛIыхъужъхэу Андырхъое Хъусенэ, Ацумыжъ Айдэмыр, Владимир Тюковым, Михаил Корницкэм, Дмитрий Зюзиным, Нэхэе Даутэ, Бжыхьэкъо Къымчэрые, Лаврентий Журавлевым, Иван Чучвага, ШIуцIэ Абубэчыр, Николай Кутенкэм ыкIи нэмыкIыбэхэм лIыхъужъныгъэу зэрахьагъэм Адыгеир арэгушхо. Адыгеим зищыIэныгъэ езыпхыгъэ нэбгырэ 52-мэ ащ фэдэ цIэ лъапIэр къафагъэшъошэгъагъ. Ахэм азыныкъо нахьыбэр комсомолым ыпIугъэх.

Хэгъэгу зэошхом илъэхъан комсомольцэхэм, пионерхэм ыкIи кIэлэеджакIохэм Родинэм икъэухъумэн тегъэпсыхьэгъэ фондым изэгъэуIун яIахьышхо хашIыхьагъ. ГущыIэхэу «Комсомолец Кубани», «Майкопский комсомолец», «Адыгейский осоавиахимовец», «Ленинский комсомол» зыфиIохэрэр самолетхэм, танкхэм, хьылъэзещэ машинэхэм атеплъагъощтыгъэх.

Советскэ цIыфхэм, Ленинскэ комсомолым заом илъэхъан лIыхъужъныгъэу зэрахьагъэм, IофшIэнымкIэ гъэхъагъэу ашIыгъэхэм, ти ТекIоныгъэшхо тинепэрэ ныбжьыкIэхэмкIэ мэхьанэшхо яI. Хэгъэгум илъэпкъ щынэгъончъагъэ ары лъапсэу фэхъугъэри.

Зэоуж илъэсхэми народнэ хъызмэтыр зыпкъ игъэуцожьыгъэнымкIэ, чIыкIэхэм, Сыбыррэ КъокIыпIэ Чыжьэмрэ ячIыгухэм якъэIэтынкIэ, заводыкIэхэмрэ фабрикыкIэхэмрэ ягъэпсынкIэ, лэжьэкIупIэхэм псы акIэгъэхьогъэнымкIэ е гъэгъушъыгъэнхэмкIэ комсомолым Iофышхо зэшIуихыгъ. Пионер ыкIи кIэлэеджэкIо мини 100 пчъагъэ дзэ-патриот джэгукIэхэу «Зарница», «Орленок» зыфиIохэрэм ахэлажьэщтыгъэ. Мыекъопэ районымкIэ поселкэу Красная Улька зыфиIорэм игурыт еджапIэ чIэсхэр 1973-рэ илъэсым пионерхэмрэ кIэлэеджакIохэмрэ яя V-рэ Всесоюзнэ джэгукIэу «Зарница» зыфиIорэм щытекIогъагъэх. **Комсомолым бэмэ ишIуагъэ аригъэкIыгъ щыIэныгъэ гъогоу къакIущтым икъыхэхынкIэ. Комсомолым ыпIугъэхэу Ганые Исмахьил, Цуамыкъо Аслъан, Любовь Якшинар, Уайкъокъо Мариет, Евгений Тимониныр, Сихъу Аслъан, Мэрэтыкъо Аслъан, Александр Платущихиныр, Георгий Тумбрукаки, Янэкъо Исхьакъ хэкум иныбжьыкIэхэм дэгъоу ашIэщтыгъэх ыкIи яIофшIэнкIэ ахэм щысэ атырахыщтыгъ.**

БлэкIыгъэ лIэшIэгъум ия 80-рэ илъэсхэм яублэгъу дэжь хэгъэгум исоциальнэ-экономикэ, иобщественнэ-политикэ щыIэныгъэ зэхъокIыныгъэу афэхъугъэхэм яфэмэ-бжьымэ ныбжьыкIэ организациеми къытыримыхьан ылъэкIыгъэп. А уахътэм ехъулIэу хэкум икомсомол организациехэм нэбгырэ мин 43-м ехъу ахэтыгъ, пэублэ организацие 733-рэ хэкум щызэхэщэгъагъ. Комсомольцэхэм япроцент 27,6-р промышленностым, проценти 7,1-р мэкъу-мэщым щылажьэщтыгъэх, процент 14,4-р — къулыкъушIэу щытыгъэх. Комсомольцэхэм япроцент 48,5-р еджэщтыгъэ. КПСС-м ичленхэу ыкIи ичленынымкIэ кандидатхэу нэбгырэ 1760-мэ комсомолым Iоф щашIагъ. Хэкум икомсомол организацие лъэпкъ 52-мэ ялIыкIохэр хэтыгъэх. Мы илъэсхэм общественнэ-политикэ IофшIэнымкIэ амалышIоу щыт Ленинскэ зачетыр къызыфагъэфедэу рагъэжьэ. Я 80-рэ илъэсхэм агузэгухэм ныбжьыкIэ мин 67-р, ахэм ащыщэу комсомольцэ 43510-р чанэу Ленинскэ зачетым хэлэжьагъэх. Зачетым хэлажьэрэ пэпчъ план гъэнэфагъэм тетэу Iоф ышIэщтыгъ.

1991-рэ илъэсым щылэ мазэм и 13-м ныбжьыкIэхэм я Всесоюзнэ Ленинскэ Коммунистическэ Союз зэбгырэкIыжьышъ, ащ ычIыпIэ ныбжьыкIэхэм я Урысые Союз къэуцо. 1991-рэ илъэсым шэкIогъум и 23-м Адыгеим икомсомол итарихъкIэ аужырэ я XXXVIII-рэ конференциер щыIагъ. ВЛКСМ-м и Адыгэ хэку комитет Адыгеим иныбжьыкIэхэм я Союзэу зэрэхъужьырэм ехьылIэгъэ унашъор ащ щаштэгъагъ.

ТиблэкIыгъэ, комсомолым сыд араIолIагъэми, ащ щыIэныгъэм тызэрэфигъэсагъэр къэсIон слъэкIыщт.

Комсомолым тигъэсагъ цIыфхэм Iоф адэтшIэнэу, пэщэныгъэ зетхьанэу, тизекIуакIэкIэ пшъэдэкIыжь зэрэтхьырэр икъоу къыдгурыIонэу. Арышъ, комсомолым исатырэхэм ахэтыгъэхэр арэу къэтIон тлъэкIыщт совет лъэхъаным ыуж зэхъокIыныгъэу къэхъугъэхэм нахь афэхьазырыгъэхэр. Урысыеми Адыгеими ащ фэдэ щысэхэу къащыпхьынхэ плъэкIыщтыр бэ. Адыгеим инепэрэ пащэхэм азыныкъо нахьыбэр комсомолым иIофышIагъэх.

Комсомол IофшIэным епхыгъэгъэ синыбжьыкIэгъу сэри бэрэ сыгу шIукIэ къэкIыжьы. ВЛКСМ-м исатырэхэм сызэрахэтыгъэм сэ лъэшэу сырэгушхо. Адыгэ консервышI комбинатым икомсомол организацие исекретарыгъэу, синыбджэгъоу Аулъэ Руслъан мырэущтэу зэгорэм къысиIогъагъ: «Казбек, комсомолым къарыушхоу къыситыгъэм ишIуагъэкIэ нэужым тыдэрэ чIыпIэ сызыIоти дэеу сылэжьэн зэрэсымылъэкIыщтыгъэр ошIа?» Джыдэдэм Адыгэ Республикэм финансхэмкIэ иминистрэу, тапэкIэ комсомол IофышIэу щытыгъэ Долэ Долэтбыий джащ фэдэ шIошI иI. Ащ тыригъусэу я 70-рэ илъэсхэм ВЛКСМ-м и Адыгэ хэку комитет иаппарат Iоф щытшIагъ.

Комсомолым пытэу тызэрэзэрипхыгъэр къэсIон слъэкIыщт. Ныбджэгъухэр тызэщыгъупшэхэрэп, зыгорэм къин къыфыкъокIымэ, IэпыIэгъу ищыкIагъэ хъумэ, псынкIэу тылъэIэсы. Анахь шъхьаIэр — сыдигъуи тыгу зэфихыгъэу, хьалэлэу тызэрэзэфыщытыгъэр ары. Комсомолыр, десэ дэгъу зэрэтэбгъэгъотыгъэмкIэ тхьауегъэпсэу осэIо!

АЦУМЫЖЪ Казбек.
Тарихъ шIэныгъэхэмкIэ доктор.

ЦIЫФЫМРЭ ГЪАШIЭМРЭ

Мыжъобгъур икъуаджэ къыщызэIуахыгъ

Спортым щыцIэрыIоу, самбэмрэ дзюдомрэкIэ Мыекъопэ бэнэпIэ еджапIэм лъапсэ фэзышIыгъэ Кобл Якъубэ къызыщыхъугъэ къуаджэу ШIоикъо блэкIыгъэ шэмбэтым цIыфыбэ щызэIукIагъ. СССР-м изаслуженнэ тренерэу Я. Коблым ишIэжь зэхахьэ спортым щызэлъашIэхэрэр, тренер-кIэлэегъаджэхэр, спортсменхэр, тренер цIэрыIом лъытэнынгъэ фэзышIыхэрэр, иIахьылхэр хэлэжьагъэх.

Кобл Якъубэ мыжъобгъу къыфызэIуахыным фэгъэхьыгъэ зэхахьэм къыщыгущыIагъэх ТIопсэ районым иадминистрацие ипащэ игуадзэу Валерий Мирошниченкэр, Олимпиадэ джэгунхэу 1980-рэ илъэсым Москва щыкIуагъэхэм джэрз медалыр къащыдэзыхыгъэ Емыж Арамбый, Краснодар краимкIэ гъуджхэм ягупчэу «Иверием» ипащэу Семен Угадзе, ШIоикъо щыпсэурэмэ ацIэкIэ Шъхьэлэхъо Батмызэ.

Чылэр цIыкIуми, зэлъашIэрэ цIыфхэр къыдэкIыгъэх. Кобл Якъубэ икъуаджэ дунаим шIукIэ щашIэ. Валерий Мирошниченкэмрэ Я. Коблым ышнахьыжъэу Мызэбчрэ культурэм и Унэу къуаджэм дэтым идэпкъ пэIухъор Iуахи, мыжъобгъур къызэIуахыгъ. Ащ игъэпсын Гъокъо къоджэ псэупIэм ипащэхэр, нэмыкIхэри хэлэжьагъэх.

— Тхьаегъэпсэух Якъубэ иIофшIагъэ зыгъэлъапIэхэу къытхэтхэр, —къытиIуагъ Кобл Якъубэ ышнахьыжъэу Мызэбч...

Мызэбч ынэку къызэрэушынагъэм, нэпсыр къызэрехырэм фэшI тизэдэгущыIэгъу зэпыдгъэун фаеу хъугъэ. Якъубэ ишъхьэгъусэу илъэс 40-рэ дэпсэугъэ Джарэти гущыIабэ къытиIон ылъэкIыгъэп, нэпсэу къехырэм игупшысэхэр зэхытигъэхыгъэхэп.

Гъокъо къоджэ псэупIэм ипащэу Къоджэшъэо Инвербый, быслъымэн диныр зылэжьырэ Шъхьэлъэхъо Батмыз, спортым илъэсыбэ хъугъэу хэтхэ Лъэцэр Хьазрэт, Емыж Арамбый, Джэнчэтэ Мурат, Шагудж Аслъан, Кобл Зэид, Бастэ Сэлым, Нэхэе Хьазрэт, Аристотель Спировым, Игорь Вержбицкэм, МэфэгъэлI Юсыф, кIэлэеджакIохэу спортым гъэхъагъэхэр щызышIыхэрэ Нэгъуцу Аскэррэ Шъхьэлэхъо Кимэрэ, нэмыкIхэм гущыIэгъу тафэхъугъ. Адыгэ къуаджэу ШIоикъо ищыIакIэ, Кобл Якъубэ агу къызэрэкIыжьырэм, лъэпкъ Iофыгъохэу зыгъэгумэкIхэрэм афэгъэхьыгъэхэр «Адыгэ макъэм» къыхиутыщтых.

Сурэтхэр **ШIоикъо щыкIогъэ зэхахьэм къыщытырахыгъэх.**

КОМСОМОЛЫМ ФЭГЪЭХЬЫГЪ

Кремлым щызэIукIагъэхэм ягукъэкIыжьхэр

<u>ТелефонкIэ къатыгъ.</u> Комсомолыр зызэхащагъэр илъэс 95-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ зэхахьэхэу Москва щыкIохэрэм Адыгэ Республикэм илIыкIохэр ахэлажьэх. ВЛКСМ-м и Адыгэ хэку комитет иапэрэ секретарэу щытыгъэхэ Пэнэшъу Руслъан, Нэхэе Юрэ, IэнэтIэ зэфэшъхьафхэм аIутыгъэхэм тыгъуасэ гущыIэгъу тафэхъугъ.

— Купышхо тыхъоу Москва тыщыI, — къаIуатэ Пэнэшъу Руслъанрэ Нэхэе Юрэрэ. — Адыгеим щыщхэу Аулъэ Мыхьамэт, Барцо Аслъан, КIыкI Ерстэм, Джарымэкъо Юсыф, Николай Гончаровыр, Чыназыр Мурат, Янэкъо Аслъан, нэмыкIхэри тигъусэх. Краснодар краим къикIыгъэх Виталий Сыроватко, Юрий Азаровыр, фэшъхьафхэри.

— Нэбгырэ пэпчъ гукъэкIыжь гъэшIэгъон иI, — зэдэгущыIэгъур лъегъэкIуатэ Пэнэшъу Руслъан. — НыбжьыкIэхэм гъэсэныгъэ Iофыгъоу адызетхьэщтыгъэр щыIэныгъэм диштэу зэхатщэщтыгъ. Москва щызэIукIагъэхэм тахэплъэшъ, тинэIуасэу ахэтыр бэ. Хэгъэгум политикэу щызэрахьэщтыгъэм зэхъокIыныгъэхэр фэхъугъэх. ВЛКСМ-р нахьыпэрэ уахътэм фэдэу хабзэм иIофыгъохэм непэ ахэмылажьэми, пIуныгъэм зэрэпылъыгъэр тарихъым хэкIокIагъэп.

Адыгеим икIыгъэхэу Москва щыIэхэм къызэрэтаIуагъэу, лIэуж зэфэшъхьафхэр комсомолым зэрипхыщтыгъэх. Ветеранхэмрэ ныбжьыкIэхэмрэ яIорэ яшIэрэ зэхэлъыгъ.

ВЛКСМ-м имэфэкI фэгъэхьыгъэ зэхахьэу тыгъуасэ Кремлым щыкIуагъэм Адыгеим илIыкIохэри чанэу хэлэжьагъэх, комсомолым июбилей ехъулIэу къыдагъэкIыгъэ медалыр нэбгырэ пэпчъ къыратыжьыгъ.

ФУТБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Къыфэнагъэр ешIэгъуищ

«Терек-2» Грозный — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — 1:0.

Чъэпыогъум и 26-м Грознэм щызэIукIагъэх.

Зезыщагъэхэр: Д. Недвижай, А. Образко — Ставрополь, В. Дудов -Кисловодск.

Къэлапчъэм Iэгуаор дэзыдзагъэр: Усманов — 73, «Терек-2».

«Зэкъошныгъэм» ешIэгъур зэрэшIуахыгъэм къыхэкIэу я 14-рэ чIыпIэм нэс къызэкIэкIуагъ.

ЕшIэгъухэм якIэуххэр

СКВО — «Витязь» — 0:0, «Газпром» — «Астрахань» — 2:0, «Волгарь» — «Энергия» — 2:2, «Митос» — «Мэщыкъу» — 3:0, «Биолог» — «Алания-Д» — 1:0, «Дагдизель» — «Торпедо» — 2:0, «Краснодар-2» — «Олимпия» — 0:1, «Черноморец» — «Таганрог» — 5:0.

ЧIыпIэу зыдэщытхэр

Командэ пэпчъ ешIэгъу 20 зырыз иIагъ. Чъэпыогъум и 28-м ехъулIэу чIыпIэу зыдэщытхэмрэ очко пчъагъэу яIэмрэ зэтэгъапшэх.

1. «Волгарь» — 52
2. «Черноморец» — 47
3. «Олимпия» — 42
4. «Митос» — 40
5. «Дагдизель»— 35
6. «Торпедо» — 33
7. СКВО — 32
8. «Витязь» — 32
9. «Газпром» — 26
10. «Астрахань» — 26
11. «Таганрог» — 25
12. «Биолог» — 25
13. «Терек-2» — 19
14. «Зэкъошныгъ» — 18
15. «Алания-Д» — 17
16. «Краснодар-2» — 17
17. «Мэщыкъу» — 17
18. «Энергия» — 9.

ШэкIогъум и 1-м зичэзыу ешIэгъухэр яIэщтых. «Зэкъошныгъэр» «Краснодар-2»-м Мыекъуапэ щыIукIэщт. ЕшIэгъур мафэм сыхьатыр 2-м республикэ стадионым щаублэщт.

Ауж къинэрэ «Краснодар-2»-м тифутболистхэр зытекIохэкIэ я 13-рэ чIыпIэм нэс къыдэкIоежьынхэ алъэкIыщт. А зэIукIэгъум нэмыкIэу тикомандэ мы илъэсым ешIэгъуитIу иIэщт. Апэрэ купым хэхьанхэм фэбэнэхэрэ «Черноморец» ыкIи «Волгарь» тифутболистхэр аIукIэщтых.

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

ЗэхэзыщагъэрыкIи къыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаIэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр
МЭЩЛIЭКЪО Саид

Редактор шъхьаIэм игуадзэр — пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр
ХЪУРМЭ Хъусен

Редакцием зыдэщыIэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр **ПИ №ТУ23-00916**

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4000
Индексхэр 52161 52162
Зак. 3578

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00